

THE MARITIME ABUNDANCE OF THE NORTH SEA BOTTOM

Jan Parmentier

Department of Early Modern History, University of Gent
Blandijnberg 2, B-9000 Gent, België
E-mail: Jan.Parmentier@UGent.be

The often grey North Sea only rarely invites maritime archaeologists and divers to explore the sea bottom. Visibility in the shallow coastal waters of Belgium and the Netherlands is very poor and the strong currents near the river estuaries interfere with the underwater working conditions. The southern part of the North Sea bottom is furthermore covered with treacherous banks that are constantly in motion. The location of an archaeological site can thus disappear under a thick layer of sand within 24 hours.

North Sea sailors have been faced with these unfavourable conditions since prehistory. As a result of the relatively limited nautical knowledge and means of navigation maritime activities in this region especially focused on coastal navigation. As urbanisation and trade increased in the Middle Ages and the Early Modern times the southern part of the North Sea, between the south eastern coast of England and the Low Countries, evolved into the busiest maritime zone in the world. A consequence of this unique fact was that in comparison with other regions quite a high number of ships were lost in this area as the natural conditions resulted in difficult navigability and demanded great skill from the steersmen and captains. Even for sailors with considerable steering skills the battle against the elements frequently turned out to be unequal.

This enormous treasure of archaeological information is still relatively unknown as in comparison with other regions such as the Mediterranean or the Caribbean this area is protected in a natural manner. Nevertheless, the relatively swift technological progress in the maritime archaeology sector offers new possibilities to explore this historical database.

In this presentation we furthermore discuss a number of remarkable North Sea finds that have broadened our historical knowledge. Archival sources make it possible to analyse the past, but the confrontation and comparison of this information with archaeological artefacts, mainly from shipwrecks, regularly result in a more correct interpretation of written sources. In addition, these artefacts frequently provide data on objects, techniques and aspects of socio-economic life that have not or hardly been described yet. Finally we also shed light on the unique phenomenon of maritime archaeology as a way to take specific snapshots of history. It seems like the sea bottom contains numerous pictures or detailed paintings, which allow us to fathom many aspects of the everyday life of our ancestors.

DE MARITIEME RIJKDOM VAN DE NOORDZEEBODEM

Jan Parmentier

Vakgroep Nieuwe Geschiedenis, Universiteit Gent
Blandijnberg 2, B-9000 Gent, België
E-mail: Jan.Parmentier@UGent.be

De vaak grijsgrauwe Noordzee is zelden uitnodigend voor maritieme archeologen en duikers om de zeebodem te gaan exploreren. De zichtbaarheid bijvoorbeeld in de ondiepe kustwateren van België en Nederland is zeer gering en de sterke stromingen nabij de riviermondingen bemoeilijken de werkomstandigheden onder water. Voorts ligt het zuidelijk deel van de Noordzee bezaaid met verraderlijke zandbanken die constant in beweging zijn. Een vindplaats van een archeologische site kan in een etmaal onder een dik zandpakket verdwijnen.

Met deze ongunstige omstandigheden worden de zeevaarders van de Noordzee geconfronteerd sinds de prehistorie. Door de relatief beperkte nautische kennis en navigatiemiddelen richtten de maritieme activiteiten in deze regio zich voornamelijk op de kustvaart. Naarmate de urbanisatie en het handelsverkeer toenamen tijdens de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd, groeide het zuidelijk deel van de Noordzee, tussen de zuidoostkust van Engeland en de Lage Landen, tot de drukst bevaren zone op wereldvlak uit. Dit unieke gegeven zorgde ervoor dat er een veelvoud aan schepen zijn vergaan in vergelijking met andere regio's. Immers: de natuurlijke omstandigheden veroorzaakten moeilijke bevaarbaarheid en vereisten bijzondere vaardigheid van de stuurui en schippers. Ook voor zeelui met een gedegen stuurmanskunst bleek het regelmatig een ongelijke strijd tegen de natuurelementen.

Deze enorme schat aan archeologische informatie is nog relatief onbekend omdat ze in vergelijking tot andere regio's zoals het Middellandse-Zeegebied of de Caraïben op een natuurlijke wijze beschermd wordt. Maar de relatief snelle technologische vooruitgang in de sector van de maritieme archeologie opent nieuwe mogelijkheden om deze historische databank te verkennen.

In deze presentatie overlopen we verder een aantal opmerkelijke 'Noordzee'-vondsten die de historische kennis hebben verruimd. Archiefbronnen maken het mogelijk het verleden te analyseren, doch de confrontatie met en de vergelijking van deze informatie met maritiem archeologische artefacten, vooral uit scheepswrakken, zorgt geregeld voor een correctere interpretatie van de geschreven bronnen. Bovendien verstrekken deze artefacten niet zelden data over voorwerpen, technieken en aspecten van het sociaal-economische leven die amper of niet beschreven zijn. Ten slotte belichten we ook het unieke fenomeen van de maritieme archeologie als bijzondere momentopnames in de geschiedenis. Het lijkt alsof de zeebodem tal van foto's bevat of gedetailleerde schilderijen, die het mogelijk maakt veel facetten van het dagelijkse bestaan van onze voorouders te doorgronden.